

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตนของผู้ปฏิบัติธรรมและปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัดกับพฤติกรรม
การปฏิบัติธรรมของผู้ปฏิบัติธรรม วัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี
Relationship between the internal factors of religion practitioners and factors on the
readiness to provide services to the religion practitioner behaviors at WatSangkathatan,
Nonthaburi

พิมกนวรรณ สงค์แก้ว^๑
เกษตรชัย และหิมา^๒

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตนของผู้ปฏิบัติธรรมและปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัดกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมของผู้ปฏิบัติธรรม วัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๕ คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลของการวิจัยพบว่าปัจจัยภายในตนของผู้ปฏิบัติธรรมทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ภาวะสุขภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว และความเชื่อต่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ และปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัดเพียง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ และด้านปฏิคมต่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ และปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัดด้านสวัสดิการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ในขณะที่ปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัดด้านประชาสัมพันธ์ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรม

คำสำคัญ: ปัจจัยภายในตน ปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัด พฤติกรรมการปฏิบัติธรรม ผู้ปฏิบัติธรรม

Abstract

The objective of this research was to study the relationship between the internal factors of religion practitioners and factors on the availability to provide services to the religion practitioner behaviors at WatSangkathatan, Nonthaburi. The data were collected from a sample of 395 people and analyzed using R computer software to determine the mean, standard deviation, and the Pearson's correlation coefficient. The results of the research showed that all 3 aspects of internal factors: health, family relations, and faith are positively correlated with practitioner behavior with statistical significance at .001 and there were only 4 aspects of the factors on the readiness to provide services of the WatSangkathatan: academic, personnel, location, and the hosting were positively correlated with practitioner behavior with statistical significance at .01, while the public relation was not correlated with practitioner behavior.

Keywords: Internal factors, Readiness to provide service by Wat, Religion practitioner behavior, Religion practitioners

บทนำ

ในยุคปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากประเทศเกษตรกรรมไปเป็นประเทศอุตสาหกรรมทำให้มีผลต่อสภาพสิ่งแวดล้อมสังคมทรัพยากรธรรมชาติเทคโนโลยี ผู้คนที่เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกันกลายเป็นสังคมเศรษฐกิจที่คนส่วนมากให้ความสำคัญต่อวัตถุมากกว่าจิตใจ กลายเป็นวิถีประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม มีการแข่งขันแย่งชิงเพื่อเป็นผู้ได้เปรียบ ขาดความเอื้ออาทรต่อกัน ขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นปัญหาของสังคมที่ตามมา ส่งผลให้ประเทศไทยประสบปัญหาหลายด้าน ประกอบด้วยการกระทำผิดกฎหมาย อาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุข การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนเกิดปัญหาแตกแยกทางความคิด จนนำไปสู่การแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดการชุมนุมประท้วง เกิดการปะทะอย่างรุนแรง มุ่งหวังทำลายสร้างความเสียหายเกิดขึ้นกับฝ่ายตรงข้าม ซึ่งหมายถึงชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนคนไทยด้วยกันเอง ปัญหาเหล่านี้นับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

ประชาชนส่วนหนึ่งเริ่มมองหาที่พึ่งเพื่อให้เกิดความสงบทั้งทางกายและทางใจ เนื่องจากความเครียดมากขึ้น กับการที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา พบว่าคนไทยมีความเครียดอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง โดยสถานการณ์และแนวโน้มการเจ็บป่วยทางจิต ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔ มีผู้ป่วยมาใช้บริการสาธารณสุขทั่วประเทศเพิ่มมากขึ้นทุกปี ในปี ๒๕๔๒ อยู่ที่ประมาณร้อยละ ๙.๕ แต่ปี ๒๕๔๔ ตัวเลขขึ้นมาประมาณร้อยละ ๒๐ ของประชากร ซึ่งตัวเลขที่ได้จะขึ้นอยู่กับช่วงเวลาในการวัดด้วย ในช่วงวันหยุดหรือวันนักขัตฤกษ์จะเห็นได้ว่าตามวัดต่าง ๆ จะเต็มไปด้วยผู้คนมาปฏิบัติธรรม เช่น ทำบุญรักษาศีล ๕-ศีล ๘ ฟังธรรมกันมากขึ้น ชาวพุทธมีความศรัทธาในหลักธรรมของพระพุทธองค์ ที่จะช่วยให้พ้นจากทุกข์ได้เมื่อจิตใจดีใจสบาย พฤติกรรมที่จะแสดงออกทางกายหรือทางวาจาก็จะดีไปด้วย^๑

การเข้าวัดปฏิบัติธรรมของประชาชน นอกจากจะปรารถนาเข้ามาเพื่อปฏิบัติตามประเพณี เช่น เข้าวัดตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษาวันออกพรรษา หรือเข้าวัดตามเทศกาลงานบุญ เช่น ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน ถวายภัตตาหาร สร้างโบสถ์ใหม่ หรือเข้าวัดเพื่อกิจกรรมบางอย่าง เช่น สวดมนต์ ทำบุญวันเกิด ทำบุญโกนจุก ทำบุญอายุครบ ๖ รอบ ๗ รอบ ทำบุญสะเดาะเคราะห์ ทำบุญต่อชะตาชีวิต ทำบุญงานศพครบ ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน ฟังสวดพระอภิธรรมในงานศพ หรือเข้ามาวัดเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ เช่น กลุ่มอาสาสมัครนันทนาการทำความสะอาดวัดในวันหยุด กลุ่มนิสิตนักศึกษาเข้ามาเรียนธรรมหรือช่วยเผยแพร่ธรรมะแต่ จะเห็นได้ว่าวัดเฉพาะในกรุงเทพมหานครมีประมาณ ๔๔๐ วัด^๒ ซึ่งโดยปกติแล้วคนส่วนใหญ่มักจะเข้าวัดที่ใกล้บ้านหรือเดินทางสะดวก แต่มีวัดหนึ่งในต่างจังหวัดที่มีประชาชนเดินทางมาเข้าวัดปฏิบัติธรรมกันมากคือ วัดสังฆทาน อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ประชาชนที่มาวัดนี้มีทุกเพศ ทุกวัย หลากหลายอาชีพจากสถานที่ต่าง ๆ เข้ามาฟังธรรม ทำบุญตามประเพณี และปฏิบัติธรรมจนทำให้สถานที่ดูคับแคบไปโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดวันนักขัตฤกษ์และวันสำคัญทางศาสนา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวินิจฉัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความถี่และปัจจัยที่ส่งผลให้มีผู้มาปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานที่วัดสังฆทานมากขึ้นหรือน้อยลง การศึกษาดังกล่าวจะเป็นองค์ความรู้หนึ่งที่เป็นรูปธรรม นำไปใช้ประโยชน์ต่อการเข้าไปศึกษาปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนาในวงกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

^๑ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๒ (๒๕๑๐ - ๒๕๑๔) - ฉบับที่ ๗ (๒๕๓๕ - ๒๕๓๙), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62> [๗ ส.ค. ๒๕๕๕]

^๒ น.พ.ปราศุภณูยวงศ์วิโรจน์, คนไทยนำห้วงป่วยทางจิตเพิ่มทุกปี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=66> [๖ ส.ค. ๒๕๕๕]

^๓ จำนวนวัดในกรุงเทพมหานคร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.onab.go.th> [๖ ส.ค. ๒๕๕๕]

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตนของผู้ปฏิบัติธรรมและปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัด กับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมของผู้ปฏิบัติธรรม วัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยปัจจัยภายในตนของผู้ปฏิบัติธรรมบูรณาการจากสถิติสูงสุดของผู้มาปฏิบัติธรรม วัดสังฆทาน นนทบุรี ได้แก่ ภาวะสุขภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว และด้านความเชื่อ และปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัด ใน๖ด้านคือด้านวิชาการด้านบุคลากรด้านประชาสัมพันธ์ด้านสวัสดิการด้านสถานที่ด้านภูมิคมและเนื้อหาการปฏิบัติธรรมจากการทบทวนเนื้อหาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยภายในตนของผู้ปฏิบัติธรรม และปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัด โดยปัจจัยภายในตนของผู้ปฏิบัติธรรม มี3ตัวแปร ประกอบด้วย ด้านภาวะสุขภาพ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านความเชื่อ และปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัด มี6 ตัวแปร ประกอบด้วยด้านวิชาการด้านบุคลากรด้านประชาสัมพันธ์ ด้านสวัสดิการด้านสถานที่และด้านภูมิคม

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการปฏิบัติธรรมของผู้ปฏิบัติธรรม วัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี

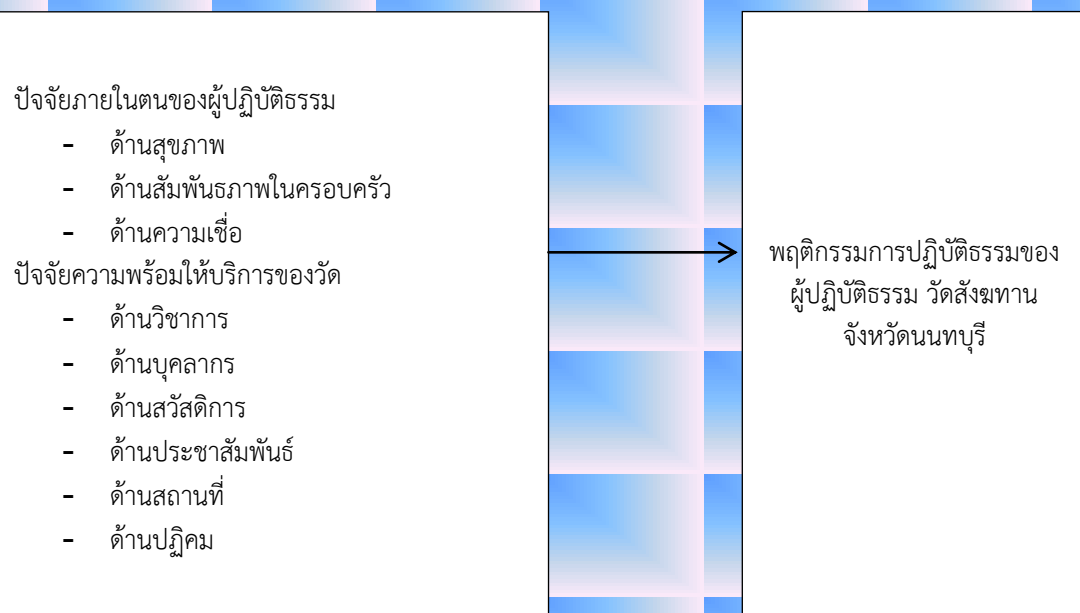
ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนผู้เข้าปฏิบัติธรรมในวัดสังฆทาน นนทบุรี

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่คือวัดสังฆทาน นนทบุรี

ขอบเขตด้านระยะเวลาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาแบบเชิงสำรวจตั้งแต่เดือนธันวาคม๒๕๕๘ถึง

พฤศจิกายน๒๕๕๙

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้เข้าปฏิบัติธรรมในวัดสังฆทาน นนทบุรี ระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๕๘ ถึง พฤศจิกายน ๒๕๕๙ จำนวนประมาณ ๓๙๕ คน (อ้างอิงข้อมูลสถิติของวัดสังฆทาน ยอดผู้มาปฏิบัติธรรม ปี๒๕๕๘ มีทั้งหมด ๓๓,๒๒๕ คนต่อปี)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้เข้าปฏิบัติธรรมในวัดสังฆทาน นนทบุรี ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๐.๐๕ หรือ ร้อยละ ๙๕

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ และลักษณะของเครื่องมือ ดังนี้

๑. ภาษาลักษณะและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ ปัจจัยภายในตนของผู้ปฏิบัติธรรมและปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัดที่ส่งผลต่อการมาปฏิบัติธรรม จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒ หนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ ปรึกษา สารนิพนธ์

๔) สร้างเครื่องมือ

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗) ปรับปรุงแก้ไข

๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับผู้ปฏิบัติธรรมวัดสังฆทาน นนทบุรี จำนวน ๓๙๕ คน ที่เป็นประชากรที่ใช้ใน การศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมอาร์ เพื่อวิเคราะห์หา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย การวิจัยครั้งนี้ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Cronbach คือ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายถึง น้อยที่สุด ๑.๕๐- ๒.๔๙ หมายถึง น้อย ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายถึง ปานกลาง ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายถึง มาก และ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายถึง มากที่สุด

ผลการวิจัย

๑.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวน ๓๙๕ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๖๔.๘) มีอายุ ในช่วง ๓๖- ๔๕ ปี มากที่สุด (ร้อยละ ๔๒.๐) และจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด (ร้อยละ ๔๓.๓) โดยมีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการมากที่สุด (ร้อยละ ๓๐.๔) ความถี่ในการมาปฏิบัติธรรมอยู่

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๕.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในช่วงเดือนละครั้งมากที่สุด (ร้อยละ ๔๕.๑) และเคยมาฝึกปฏิบัติธรรมเป็นระยะเวลานาน ๗ วันมากที่สุด (ร้อยละ ๕๕.๗)

๒. กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้ อยู่ในระดับสูง (mean = ๓.๐๙)ปัจจัยภายในตนของผู้ปฏิบัติธรรม ด้านความเชื่อ ซึ่งอยู่ในระดับสูงมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๘ รองลงมา คือ สัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๒๘ และสุดท้ายด้านภาวะสุขภาพ อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๑.๙๗ ปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัด ด้านสวัสดิการสูงที่สุด อยู่ในระดับสูงมากโดย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๖ รองลงมาคือด้านวิชาการ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ รองลงมาได้แก่ ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านปฎิคม ด้านบุคลากร และสุดท้ายคือด้านสถานที่ อยู่ในระดับสูงทั้ง ๔ ตัวแปร โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๓๗, ๔.๓๒, ๔.๒๘ และ ๔.๐๗ ตามลำดับ ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

	ตัวแปร	Mean	S.D.	ระดับ คุณลักษณะ
พฤติกรรมปฏิบัติธรรม	ปัจจัยภายในตัวของผู้ปฏิบัติธรรม	๓.๐๙	๐.๕๑	สูง
	ภาวะสุขภาพ	๑.๙๗	๑.๕๑	ระดับต่ำ
สัมพันธภาพในครอบครัว	ความเชื่อ	๓.๒๘	๐.๙๐	ปานกลาง
	ปัจจัยความพร้อมการให้บริการของวัด	๔.๕๘	๐.๘๐	สูงมาก
ด้านวิชาการ	ด้านวิชาการ	๔.๔๑	๐.๗๔	สูง
	ด้านบุคลากร	๔.๒๘	๐.๘๗	สูง
ด้านสวัสดิการ	ด้านสวัสดิการ	๔.๖๖	๐.๔๐	สูงมาก
	ด้านประชาสัมพันธ์	๔.๓๗	๐.๗๗	สูง
ด้านสถานที่	ด้านสถานที่	๔.๐๗	๐.๗๒	สูง
	ด้านปฎิคม	๔.๓๒	๐.๘๓	สูง

๓. ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ส่วนสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และความเชื่อ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตนกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรม

ปัจจัยภายในตน	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ภาวะสุขภาพ	.๖๐๐	.๐๐๐	สูง
สัมพันธภาพในครอบครัว	.๒๓๐	.๐๐๐	ต่ำ
ความเชื่อ	.๑๙๕	.๐๐๐	ต่ำมาก

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัดทั้ง ๖ ด้าน กับพฤติกรรมการมาปฏิบัติธรรม ในด้านวิชาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ ด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสวัสดิการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก ด้านสถานที่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ด้านปฏิคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ ดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความพร้อมให้บริการของวัดกับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรม

ปัจจัยความพร้อมการให้บริการ	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ด้านวิชาการ	.๒๕๖	.๐๐๐	ต่ำ
ด้านบุคลากร	.๔๕๘	.๐๐๐	ปานกลาง
ด้านสวัสดิการ	.๑๗๓	.๐๐๑	ต่ำมาก
ด้านประชาสัมพันธ์	.๐๘๗	.๐๒๘	ต่ำมาก
ด้านสถานที่	.๖๑๓	.๐๐๐	สูง
ด้านปฏิคม	.๒๖๑	.๐๐๐	ต่ำ

สรุปอภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านปฏิคมและ ด้านประชาสัมพันธ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมาปฏิบัติธรรม วัดสังฆทาน นนทบุรี ที่ศึกษาครั้งนี้ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก สอดคล้องกับการศึกษาของ พระมานัส ฐานิสโร (อุ้นเรือน) (๒๕๕๕) ที่พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการเข้าปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติ ธรรมประจำจังหวัดราชบุรี แห่งที่ ๑๘ ด้านสถานที่ใช้ในการฝึกอบรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อาคารสถานที่ปฏิบัติธรรมสะดวกสบาย เป็นสัดส่วน มีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่ดี และ มีการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนทำการอบรมในแต่ละครั้ง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนปฏิบัติธรรม ในสำนักปฏิบัติธรรม ประจำจังหวัดราชบุรี แห่งที่ ๑๘ และงานวิจัยของ พระครูศรีสุตากร (อภิชาติอภิญาโณ) (๒๕๕๔) ซึ่งศึกษาพบว่าพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติธรรมด้านสถานที่อยู่ในระดับมาก ($x = ๔.๓๔$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด ($x = ๔.๕๗$) ด้านศาลาปฏิบัติธรรมกว้างขวาง ไม่แออัด ต่อจำนวนผู้เข้าปฏิบัติ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($x = ๓.๙๐$) ด้านห้องน้ำ ห้องสุขา เพียงพอต่อการปฏิบัติธรรม และกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติธรรมด้านปฏิคมอยู่ในระดับมาก ($x = ๔.๐๗$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด ($x = ๔.๔๗$) ด้านมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมโดยเป็นกันเอง ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($x = ๓.๗๓$) ด้านมีจุดบริการรับลงทะเบียนก่อนเข้าปฏิบัติธรรม ส่วนด้านประชาสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติธรรมด้านประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($x = ๔.๐๒$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($x = ๔.๓๕$) ด้านมีการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ วันเวลา การปฏิบัติธรรมอย่างชัดเจน

ส่วนสัมพันธภาพในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ ชัยชนะวิโรจน์ พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัว ภาวะสุขภาพ และการปฏิบัติธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ และสามารถร่วมกันทำนาย ระดับความผาสุกทางจิตวิญญาณของผู้สูงอายุได้ตามลำดับ คือ สัมพันธภาพในครอบครัว

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาวะสุขภาพและการปฏิบัติธรรม โดยปัจจัยทั้ง ๓ ด้าน สามารถร่วมกันทำนายความผาสุกทางจิตวิญญาณของผู้สูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ร้อยละ ๕๘

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมาปฏิบัติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑มีตัวแปร คือ ด้านวิชาการ โดยด้านวิชาการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑โดยมีประสิทธิภาพของความสัมพันธ์ร้อยละ ๘๘.๘และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัดเท่ากับ ๐.๐๗+สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมานัส ฐานิสโร (อันเรื่อน) (๒๕๕๕)ที่มีความคล้ายคลึงกับผลการวิจัยครั้งนี้ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติธรรมด้านวิชาการ ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านปฏิคม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการเข้าปฏิบัติธรรม คือนั่น เมื่อปฏิบัติธรรมครบกำหนดแล้วมีใบเกียรติบัตรมอบให้หลังเข้าปฏิบัติธรรม มีการเทศนา อบรม บรรยาย โดยใช้เทคนิคไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย มีวิธีการสอนกัมมัฏฐานหลากหลายรูปแบบ ติดตามผล พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข ในจุดบกพร่องของการปฏิบัติธรรม และมีเอกสารประกอบการปฏิบัติธรรม มีการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ วัน เวลา การปฏิบัติธรรม อย่างชัดเจน มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม โดยเป็นกันเอง มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลความเรียบร้อยตลอดเวลา และมีเจ้าหน้าที่คณะกรรมการอำนวยความสะดวกทุกกิจกรรม ด้านวิชาการ กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติ ธรรมด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก (= ๔.๔๑) ด้านมีเอกสารประกอบการปฏิบัติธรรม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑. ควรดำเนินการให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลการปฏิบัติธรรมให้มากขึ้นกว่าเดิมเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจการเข้าร่วมปฏิบัติธรรมในการนำไปเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าร่วมปฏิบัติธรรมในสำนักต่างๆ
๒. ควรช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนให้วัดเป็นสำนักปฏิบัติธรรมโดยสอนให้เข้าใจในเหตุผลและผลที่จะได้รับว่า ผู้ใดก็ตามเมื่อได้ปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังย่อมจะมีจิตใจที่ละเอียดอ่อนคิดอะไรก็เป็นกุศลจิตผู้นั้นย่อมไม่ทำชั่วอย่างแน่นอน
๓. ควรมีการศึกษาปัจจัยจุดต่อการมาปฏิบัติธรรมกรณีศึกษาในเขตอำเภอจังหวัดใกล้เคียงและระดับภาคเพื่อให้ทราบข้อมูลที่ครอบคลุม
๔. การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยภายในตนและปัจจัยความพร้อมให้บริการที่ส่งผลต่อการปฏิบัติธรรมในแต่ละตำบลอำเภอจังหวัดเพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างกันและนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
๕. ควรศึกษารูปแบบการจัดโครงการปฏิบัติธรรมแต่ละสำนักภายในวัดแต่ละแห่ง
๖. ควรศึกษาความถึงทัศนคติของประชาชนทุกระดับที่เข้าศึกษาหรือเข้าปฏิบัติธรรมในสำนักนั้นๆเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย :

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย, วิสุทธิมคคปฐมภาคกัมมัฏฐานทนายกัณณนา, ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่๗

กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

ข. ข้อมูลวิทยานิพนธ์

(๑)หนังสือ

ขุนสรพกิจโกศล (โกวิทปัทมะสุนทร). **คู่มือการศึกษาพระอภิธรรมปิฎกที่สภากัญชาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
ฐิตวณโณภิกขุ. **วิปัสสนาภาวนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
ธนิตโยโพธิ์. **อานิสงสววิปัสสนากรรมฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตรฐิตวณโณ). **บทอบรมสมาธิภาวนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ขวณพิมพ์, ๒๕๔๔.
พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญจิตฺตโม). **คู่มือการฝึกอบรมพัฒนาจิต**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพลัสเพรสจำกัด, ๒๕๒๘.
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**(ฉบับปรับปรุงและขยายความ). พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๕๒.

(๒)วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

กนิษฐรัตน์แสงจันทร์. **ความรู้ทัศนคติและการใช้ประโยชน์จากธรรมะของผู้ปฏิบัติกรรมฐานที่วัดอัมพวันจังหวัดสิงห์บุรีวิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต**. สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
ฉันทนาถล่อมจิต. **รูปแบบการจัดการศึกษาและเผยแพร่ศาสนาธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดป่าบ้านค้ออำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี.รายงานการวิจัย**, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการการศึกษา, ๒๕๕๖.
ชยุตราศิริไกรพัฒนางศ์. **พฤติกรรมการเปิดรับการคาดหวังประโยชน์และความพึงพอใจของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนววิถีปฏิบัติปฏิบัติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
ทศนิงยีน. **ศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวทางคตาสติในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
พระมานัสนิสสโร (อุ้นเรือน). **การศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการเข้าปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรีแห่งที่ ๑๘.วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
พระครูวิสุทธิธีรญาณวิ. (ไวพจน์กตปุณโร). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติธรรม : กรณีศึกษาสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดนนทบุรีแห่งที่ ๒๓ วัดสามง่ามอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
พระครูศรีสุตากร (อภิชาติอภิญญาโณ). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติธรรมในวันเสาร์ - อาทิตย์ : กรณีศึกษาวัดกลางบางพระอาเภอนครชัยศรีจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๓)สื่อโสตทัศนวัสดุ

พระธรรมสิงหบุราจารย์(หลวงพ่อดำริฐิตมโม). ๒๕๕๖. **ธรรมบรรยาย**. [ซีดี-รอม]. กรุงเทพฯ: คณะศิษย์หลวงพ่อดำริฐิตมโม วัดอัมพวัน อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี.

๒.ภาษาอังกฤษ :

Davis Kaith. **Human Reletion at work : The Dymamic of organizational behavior**. New York: McGraw-Hill, 1973.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๕.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Good CV. Dictionary. Newyok : McGraw-Hill,1973.

Vroom V.H Work and Motivation. Florida : Robert E. New Yok : Krieger,1984